

Kohtuasi C-469/19**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

19. juuni 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

14. mai 2019

Avalduse esitaja ja määruskaebuse esitaja:

All in One Star Ltd

Põhikohtuasja ese

Määruskaebus määruse peale, millega keelduti Saksa äriregistrisse kandmast Ühendkuningriigis registreeritud äriühingu filiaali põhjendusega, et filiaali äriregistrisse kandmise avalduses ei ole märgitud äriühingu osakapitali suurust ega esitatud kinnitust selle kohta, et avalduse esitajat on teavitatud Saksa õiguses ette nähtud piiramatus teabe andmise kohustusest kohtu ees

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Ese: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta artikli 30 ning ELTL artiklite 49 ja 54 tõlgendamine

Õiguslik alus: ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Kas direktiivi (EL) 2017/1132 artikliga 30 on vastuolus riigisisese õigusnormid, mis näevad ette, et teises liikmesriigis asuva osäühingu filiaali kandmiseks äriregistrisse tuleb avaldada osakapitali või sellele vastava kapitali suurus?

2. a) Kas direktiivi (EL) 2017/1132 artikliga 30 on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis näevad ette, et teises liikmesriigis asuva osahingu filiaali äriregistrisse kandmise avalduses peab äriühingu juhataja kinnitama, et ei esine asjaolusid, mis liikmesriigi õiguse kohaselt välistavad juhatuse liikmeks oleku, see tähendab, et tal ei ole kohtu või ametiasutuse otsusega keelatud töötada või tegutseda ettevõtjana tegevusalal, mis kattub osaliselt või täielikult äriühingu tegevusalaga, ja et tema suhtes ei ole kohaldatud asjaomast keeldu jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse alusel teatavate süütegude eest ning et notar, samaväärse õigusnõustamisega tegelev isik või konsulaarametnik on teda sellega seoses teavitanud piiramatust teabe andmise kohustusest kohtu ees?

b) Kui küsimusele 2a tuleb vastata eitavalt:

Kas ELTL artiklitega 49 ja 54 on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis näevad ette, et teises liikmesriigis asuva osahingu filiaali äriregistrisse kandmise avalduses peab äriühingu juhataja esitama eespool kirjeldatud kinnituse?

Viidatud liidu õigusnormid ja Euroopa Kohtu praktika

ELTL: artiklid 49 ja 54;

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta (ELT 2017, L 169, lk 46; edaspidi „direktiiv 2017/1132“): artikkel 30;

Üheteistkümnes nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/666/EMÜ avalikustamisnõuete kohta, mis on seotud liikmesriigis filiaali asutamisega teise liikmesriigi õigusele alluva teatud liiki äriühingu poolt (EÜT 1989, L 395, lk 36; ELT eriväljaanne 17/01, lk 101; edaspidi „direktiiv 89/666“): artikkel 2;

Euroopa Kohtu 9. märtsi 1999. aasta otsus Centros (C-212/97, EU:C:1999:126, punkt 38) (edaspidi „kohtuotsus Centros“);

Euroopa Kohtu 30. septembri 2003. aasta otsus Inspire Art (C-167/01, EU:C:2003:512, punktid 69, 70, 106, 133, 135 ja 140) (edaspidi „kohtuotsus Inspire Art“)

Euroopa Kohtu 1. juuni 2006. aasta otsus innoventif (C-453/04, EU:C:2006:361, punkt 33 jj) (edaspidi „kohtuotsus innoventif“)

Viidatud riigisisised õigusnormid

Äriseadustiku (Handelsgesetzbuch, edaspidi „HGB“) alates 1. novembrist 2008 kehtiv redaktsioon (23. oktoobri 2008. aasta seadus, *Bundesgesetzblatt I*, lk 2026): §-d 13e ja 13g;

Osäühinguseaduse (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, edaspidi „GmbHG“) alates 1. novembrist 2008 kehtiv redaktsioon (23. oktoobri 2008. aasta seadus, *Bundesgesetzblatt I*, lk 2026): §-d 6, 8, 10 ja 82;

Karistusregistri seadus (Gesetz über das Zentralregister und das Erziehungsregister, BZRG) alates 29. juulist 2017 kehtiv redaktsioon (18. juuli 2017. aasta seadus, *Bundesgesetzblatt I*, lk 2732): §-d 41 ja 53.

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 All in One Star Ltd. (edaspidi „avaldataja“) on osäühing (*private Company limited by shares*), mis on 30. oktoobril 2013 kantud Cardiff'is asuvasse Inglismaa ja Wales'i äriregistrisse (*Companies House*) ning mille põhikirjajärgne asukoht on Great Bookham (Ühendkuningriik). Avaldataja esitas 2014. aasta märtsis Amtsgericht – Registergericht – Frankfurt am Main'ile (Frankfurt am Maini esimese astme kohtu registriosakond, Saksamaa (edaspidi „registripidaja“) avalduse filiaali kandmiseks äriregistrisse. Registripidaja teatas avaldatajale, et avaldust ei saa rahuldada muu hulgas järgmistel põhjustel. Rikkudes HGB § 13g lõiget 3 koostoimes GmbHG § 10 lõike 1 esimese lausega, jättis avaldataja avalduses märkimata osakapitali suuruse. Olgugi et avaldataja *director* ja ainuosanik kinnitas avalduses, et ei esine asjaolusid, mis seaduse kohaselt välistavad juhtorgani liikmeks oleku vastavalt GmbHG § 6 lõike 2 teise lause punktidele 2 ja 3 ning kolmandale lausele, jättis ta – rikkudes HGB § 13g lõiget 1 ja lõike 2 teist lauset koostoimes GmbHG § 8 lõikega 3 – kinnitamata, et teda on sellega seoses teavitatud piiramatus teabe andmise kohustusest kohtu ees.
- 2 Oberlandesgericht (apellatsioonikohus) jättis avaldataja kaebuse registripidaja määruse peale rahuldamata. Seepeale pöördus avaldataja määruskaebusega eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

Esimene eelotsuse küsimus

- 3 Tekib küsimus, kas Saksa asjakohastes õigusaktides sätestatud avaldataja kohustus avaldada filiaali registreerimisel äriühingu osakapitali või sellele vastava kapitali suurus on kooskõlas direktiivi 2017/1132 artikliga 30.
- 4 Kuigi direktiiv 2017/1132 jõustus alles 20. juulil 2017 ja seega alles kaebemenetluse ajal, ei ole selle kohaldamine avaldataja filiaali registrisse kandmise suhtes välistatud, sest eelotsusetaotluse esitanud kohus peab määruskaebemenetluses kohaldama lahendi tegemise ajal kehtivat õigust.
- 5 Direktiivi 2017/1132 artikkel 30 sisaldab selliste dokumentide ja andmete loetelu, mille avalikustamist võib liikmesriigi õiguse alusel nõuda seoses teiste liikmesriikide äriühingute filiaalide registreerimisega. Osakapitali suuruse või

sellele vastava kapitali summa avaldamise kohustus ei sisaldu sõnaselgelt direktiivi 2017/1132 artikli 30 lõikes 1 esitatud avalikustamise kohustusega hõlmatud dokumentide ja andmete loetelus, samuti pole seda märgitud lõikes 2, mille alusel võib liikmesriik näha ette täiendavate dokumentide ja andmete avalikustamise. Seega võib viidatud direktiiv takistada liikmesriiki nõudmast äriühingu filiaali registrisse kandmise jaoks äriühingu osakapitali suuruse avaldamist.

- 6 Sellist tõlgendust võib kinnitada kohtuotsus Inspire Art (punktid 69 ja 70), mis käsitleb direktiivi 2017/1132 artiklile 30 ajaliselt eelnenud ja sellega sisuliselt identset direktiivi 89/666 artiklit 2 ja milles Euroopa Kohus otsustas, et sealne loetelu avalikustamismeetmetest on ammendav ja liikmesriigid ei või filiaalide osas ette näha muid kui direktiivis 89/666 sisalduvaid avalikustamismeetmeid. Viidatud kohtupraktikat tuleks *mutatis mutandis* kohaldada ka direktiivi 2017/1132 artikli 30 suhtes, mis on ajaliselt eelnenud sättega sisuliselt identne.
- 7 Peale selle näeb direktiiv 2017/1132 sõnaselgelt ette kapitali suuruse avalikustamise kohustuse äriühingu enda (artikli 14 punkt e) ja kolmandate riikide äriühingute filiaalide (artikli 37 punkt e) äriregistrisse kandmise korral. Selle põhjal võib järeldada, et liikmesriikide äriühingute filiaalide puhul on kapitali suuruse avaldamise kohustus teadlikult välja jäetud.
- 8 Ka direktiivi 2017/1132 põhjendus 18 võiks toetada järeldust, et nimetatud direktiiv ei pane liikmesriikide filiaalidele teadlikult kohustust avaldada äriühingu kapitali suurus ega võimalda liikmesriikidel seda nõuda, sest Euroopa Liidus on asjaomane teave kättesaadav äriühingu asukohaliikmesriigi äriregistrisse päringut esitades.
- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab kohtuotsuse innoventif (punkt 33 jj) põhjal siiski, et osakapitali või sellele vastava kapitali suuruse avalikustamise nõue on direktiiviga 2017/1132 kooskõlas, kui need andmed sisalduvad äriühingu asutamisdokumendis, mille tervikuna avalikustamist võib nõuda direktiivi 2017/1132 artikli 30 lõike 2 punkti b alusel.
- 10 Kohtuotsusest innoventif nähtub, et direktiiviga 89/666 nagu ka sellele ajaliselt järgnenud direktiivi 2017/1132 asjakohaste sätetega on kooskõlas nõuda selliste dokumentide ja andmete avalikustamist, mida ei ole direktiivi avalikustamismeetmete loeteluga küll sõnaselgelt hõlmatud, kuid mis sisalduvad loetelus nimetatud dokumentides või andmetes, nimelt äriühingu asutamisdokumendis, mille avalikustamise kohustuse võib liikmesriik ette näha ja mille tervikuna avalikustamisega kaasneb paratamatult selliste dokumentide ja andmete avalikustamine.

Teine eelotsuse küsimus

- 11 Seoses registripidaja teise etteheitega, et avaldaja *director* ei kinnitanud, et teda on vastavalt HGB § 13g lõikele 1 ja lõike 2 teisele lausele koostoimes GmbHG § 8

lõikega 3 teavitatud, tekib kõigepealt küsimus, kas selle kinnituse suhtes on kohaldatavad direktiivi 2017/1132 sätted filiaali registreerimise avalduse esitamise kaasaegse avalikustamise kohustuse kohta (küsimus 2a). Kui see nii ei ole, tekib küsimus, kas asjaomase kinnituse nõudmine rikub ELTL artiklites 49 ja 54 sätestatud asutamisvabadust (küsimus 2b).

Küsimus 2a

- 12 Kuivõrd avaldaja *director* kinnitab filiaali registrisse kandmise avalduses ainult seda, et ei esine asjaolusid, mis GmbH § 8 lõike 3 esimese lause kohaselt koostoimes § 6 lõike 2 teise lause punktidega 2 ja 3 ning kolmanda lausega välistavad juhatuse liikmeks oleku, aga jättis kinnitamata, et vastavalt GmbH § 8 lõikele 3 on teda teavitatud piiramatust teabe andmise kohustusest, siis ei vasta avaldus nõuetele, mis on sätestatud HGB § 13g lõike 2 teises lauses koostoimes GmbH § 8 lõikega 3.
- 13 Küsimus on selles, kas direktiivi 2017/1132 artikliga 30 on vastuolus Saksa õiguses ette nähtud kohustus kinnitada toimunud teavitamist. See oleneb seisukohast, kas direktiivi 2017/1132 kohaldamisala üldse hõlmab kinnitust äriühingu juhataja isiku sobivuse kohta.
- 14 Lisades Saksa õiguse asjaomastesse sätetesse kohustuse kinnitada toimunud teavitamist, lähtus Saksa seadusandja olukorrast, et toona kehtinud direktiivi 89/666 kohaldamisala seda ei hõlmanud, sest direktiiv ei sisaldanud sätteid äriühingu esindaja sobivuse kohta ning nägi ette üksnes kohustuse avalikustada äriühingu esindajate määramine ja ametist vabastamine ning isikuandmed.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tekib direktiivi 89/666 või nüüd kehtiva direktiivi 2017/1132 ammendavuse tõttu siiski kahtlus, kas andmed juhataja isiku sobivuse kohta saab viidatud direktiivide kohaldamisalast erandina välja jätta.
- 16 Direktiiv 86/666 ega ka direktiiv 2017/1132 ei näe seoses teabega äriühingu esindaja isiku sobivuse kohta ette sõnaselget erandit. Direktiivi 2017/1132 artikli 1 kohaselt sätestatakse direktiivis pigem üldised meetmed, mis käsitlevad järgmist: „avalikustamiskohustused, mis on seotud liikmesriigis filiaali asutamisega teise liikmesriigi õigusega reguleeritud teatavat liiki äriühingu poolt“. Peale selle täpsustatakse direktiivi 2017/1132 põhjenduses 22 (nagu ka varem direktiivi 89/666 põhjendustes), et direktiiv ei mõjuta mingil viisil filiaalide avalikustamiskohustusi, mis tulenevad muudest sätetest, näiteks tööõiguses sätestatud töötajate õigusest saada informatsiooni või maksuõiguse sätetest, samuti statistika eesmärkidest. Põhjendused ei sisalda aga sellist täpsustust seoses teabega äriühingu esindaja isiku sobivuse kohta. Asjaomase teabe väljajätmist direktiivi kohaldamisalast ei toeta ka see, et direktiiv sisaldab sätteid isikuga seotud andmete avalikustamise kohta, sest direktiivi 2017/1132 artikli 30 lõike 1 punkt e (nagu ka direktiivi 89/666 artikli 2 lõike 1 punkt e) näeb teiste liikmesriikide äriühingute filiaalide puhul ette avalikustamiskohustuse järgmiste

andmete osas: äriühingu esindajate määramine ja ametist vabastamine ning isikuandmed. Seetõttu on kaheldav, kas direktiivi kohaldamisalast tuleb algusest peale välja jätta kõik muud isikuga seotud andmed, eelkõige andmed juhataja isiku sobivuse kohta.

- 17 Kui HGB § 13g lõike 2 teisest lausest koostoimes GmbHG § 8 lõikega 3 tulenev kinnituse esitamise kohustus peaks kuuluma direktiivi 2017/1132 kohaldamisalasse, siis oleks see direktiiviga vastuolus. Sellise kinnituse esitamise kohustus ei ole viidatud direktiivi artikli 30 kohane lubatud avalikustamisele, samuti ei saa see – erinevalt äriühingu osakapitalist – kuuluda ühegi direktiivis 2017/1132 loetletud lubatud avalikustamise meetme juurde. Kuivõrd kõnesoleva direktiivi avalikustamise meetmete loetelu on kohtuotsuse Inspire Art kohaselt lõplik, siis oleks kõnesoleva kinnituse nõue direktiiviga vastuolus. Kohtuotsusest Inspire Art (punkt 106) nähtub, et direktiivis ette nähtud avalikustamiskorra selline rikkumine ei ole põhjendatav. Seega ei tohiks registripidaja sellele põhjusele tuginedes jätta avaldaja kandeavaldust rahuldamata.

Küsimus 2b

- 18 Kui HGB § 13g lõike 2 teisest lausest koostoimes GmbHG § 8 lõikega 3 tulenev kinnituse esitamise kohustus ei peaks kuuluma direktiivi 2017/1132 kohaldamisalasse, siis tekib küsimus selle kooskõla kohta Euroopa Liidu esmase õigusega, täpsemalt ELTL artiklites 49 ja 54 sätestatud asutamise vabadusega.
- 19 Kinnitamise kohustus kujutab endast ELTL artiklitega 49 ja 54 tagatud asutamise vabaduse piiramist, sest kõnesoleva kinnitusega ei tehta kannet äriregistrisse, seega sõltub kande tegemine täiendavatest tingimustest ja võib selle tõttu olla keerukam.
- 20 Euroopa Kohtu praktika (vt näiteks kohtuotsus Inspire Art, punkt 133) kohaselt on liikmesriigi meetmed, mis võivad ELTL-iga tagatud põhivabaduste kasutamist takistada või muuta selle vähem huvipakkuvaks, põhjendatud järgmisel neljal rangel tingimusel: neid tuleb kohaldada mittediskrimineerival viisil, need peavad olema õigustatud ülekaaluka üldise huviga ja olema taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad ega tohi minna eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas põhikohtuasjas vaidlusaluse kinnituse puhul, mida HGB § 13g lõike 2 teise lause alusel koostoimes GmbHG § 8 lõikega 3 nõutakse liikmesriigis asuva äriühingu juhatajalt, on kõnealused tingimused täidetud.
- 22 Paika peab see, et HGB § 13g lõike 2 teist lauset koostoimes GmbHG § 8 lõikega 3 kohaldatakse mittediskrimineerivalt, kuna samasuguse kinnituse esitamise kohustus on Saksa äriühingute juhatajatel (GmbHG § 8 lõige 3). Kõnesoleva korra eesmärk on muu hulgas põhjendatud ülekaaluka üldise huviga, nimelt kaitsta võlausaldajaid ja ausaid äritehinguid äriühingu sobimatu esindaja

east, sest asjaomane kinnitus muudab registripidajale kandeavalduste menetlemise ja kontrollimise vähem keerukaks, kuna kohus ei pea tegema muul juhul nõutavaid päringuid näiteks asjaolude kohta, mis seaduse kohaselt välistavad juhatuse liikmeks oleku.

- 23 Meede võib siiski minna kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärkide saavutamiseks, sest välisriigi äriühingu juhatajale pannakse avaldamiskohustus, mille rikkumine on lausa karistatav (GmbHG § 82 lõike 1 punkt 5). Selles osas tuleb arvesse võtta, et HGB § 13g lõike 2 teine lause ja § 13e lõike 3 teine lause hõlmavad ka kõiki välismaiseid äriühinguid, mis on asutatud välismaal, mille juhid on välismaalased ja millel on seal ka tegelik peamine tegevuskoht. Nende isikute puhul ei saa eeldada, et nad on järjepidevalt kursis Saksa õiguskorras Saksa äriühingute juhatajate suhtes ette nähtud asjaoludega, mis seaduse kohaselt välistavad juhatuse liikmeks oleku, mistõttu on välismaa äriühingu juhatajal, kes tunneb äriühingu asukohariigi õigust, tõese kinnituse andmine ka tegelikult keeruline. Peale selle tuleb välismaa äriühingu juhataja puhul igal konkreetsel juhul kontrollida, kas asjaolud, mis asjaomase riigi õiguskorra alusel ei välista tema juhatajaks olemist, võiksid osutada sellisteks, mis Saksa õiguse kohaselt välistavad juhatuse liikmeks oleku. Nii lähtus ka Saksa seadusandja direktiivi 89/666 ülevõtmisel 1992. ja 1993. aastal veel sellest, et GmbHG § 8 lõike 3 säte on välismaa äriühingute juhatajate puhul ebasobiv ega pidanud toona teadlikult vajalikuks laiendada kinnitamise kohustust välismaa äriühingutele.
- 24 Lisaks ei toeta eelkõige kohtuotsus Centros (punkt 38) vaidlusaluse Saksa õigusnormi põhjendatust. Käesoleval juhul peab GmbHG § 8 lõike 3 kohase kinnituse esitamine nimelt üksnes ennetavalt tagama, et filiaali abil ei eirata Saksa õiguses juhatuse liikmena tegutsemise keeldu ja Saksamaal ei asu äriühingu esindajana tegutsema isikud, kelle puhul esinevad asjaolud, mis seaduse kohaselt välistavad juhatuse liikmeks oleku. Eesmärk on (üksnes) ennetavalt takistada asutamisvabaduse kuritarvitamist ja pettusi, mida võivad toime panna Saksa õiguse kohaselt sobimatud äriühingu esindajad. Kohtuotsuse Centros kohaselt ei saa sellega äriühingu filiaali kandeavalduse rahuldumata jätmist siiski põhjendada.